

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА КРУШЕВАЦ

37000 Крушевац, Чолак Антина 41, тел: 037 427 811 факс: 037 421 912 e-mail: kontakt@poljostanica.com

БРОЈ 02

БИЛТЕН

ФЕБРУАР 2011

САДРЖАЈ

1. **Израда калкулације линије производње (брutto маржа) – дипл.инг.Слободан Јаћимовић, дипл.инг.Зоран Старинац.....3**
2. **Одржавање, чишћење, дезинфекција опреме за мужу – дипл.инг.Бобан Росић.....5**
3. **Гајење трешње – дипл.инг.Живомир Николић.....6**

АГРАРНА ПОЛИТИКА

ИЗРАДА КАЛКУЛАЦИЈЕ ЛИНИЈЕ ПРОИЗВОДЊЕ

(БРУТО МАРЖА)

Калкулација производње је резиме **прихода, расхода и профитабилности** појединачне линије производње.

Вођење евиденције података је од кључне важности за прављење-израду калкулације линије производње.

Калкулација је једноставан преглед висине **трошкова и прихода** сваке линије производње која се обавља на пољопривредном газдинству, фарми... У структури калкулације потребно је што је могуће тачније специфицирати производне резултате (**приносе и приходе**) и **трошкове**, односно **импуге** изражене количински и вредносно за сваку линију производње. Зато подлога за израду калкулације о оствареној производњи мора постојати у облику **евиденције о трошковима, приносима, ценама, приходима**.

За израду калкулације будуће, планиране линије производње потребно је уважавање свих правила агротехнике, основне технолошке захтеве и на основу њих реално проценити очекиване трошкове производње (**потребан репроматеријал, трошкове механизације, радне снаге и др.**) као и могуће **приносе**. За извор података за процену цена треба користити **цене семенских и хемијских кућа, продавце минералних ђубрива, као и цене пољопривредних производа** и импуга на тржишту Региона, Р. Србије, а може и ван земље.

На овај начин урађене калкулације омогућају и поређење појединих линија производње, утицај промена цена производа или висине трошкова, као и врста производње на коначни резултат пословања, односно калкулација производних линија су од критичне важности за доношење добрих одлука у пољопривредним газдинствима, фармама.. и зато треба пажљиво планирање будуће производње и очекивање економских резултата.

Калкулација је добар показатељ односа, учешћа појединих ставки прихода и трошкова појединачне линије производње у укупној производњи и пословању газдинства.

Као пример може се утврдити учешће прихода од производње паприке у укупној повртарској производњи, јабука у воћарској, саднице крушака у расадничкој производњи и др.

Калкулација је добра подлога за доношење краткорочних и брзих одлука за планирање будуће производње и инвестиција у случају промене обима и врсте производње и др.

За утврђивање економских показатеља пољопривредне производње појединачно (линије) и укупне, најчешће се користи модел калкулације **покриће варијабилних трошкова**

КАЛКУЛАЦИЈА ПОКРИЋА ВАРИЈАБИЛНИХ ТРОШКОВА

Калкулација **покрића варијабилних трошкова** односи се на утврђивање **прихода и трошкова на нивоу варијабилних трошкова у једној години** на одређеној производној површини (обично за 1 ха) У приходе улазе сви приходи остварени **продајом производа**, као и **подстицајна средства**. Висина прихода зависи од **количине и цене производа**.

У воћарској, виноградарској, биљној и др. Производњама на поседима пољопривредних газдинстава, фирми... најчешће се јављају ови **варијабилни трошкови**:

1.ВАРИЈАБИЛНИ ТРОШКОВИ

- Садни и семенски материјал,
- Органска ђубрива (стајњак),
- Минерална ђубрива,
- Гориво и мазиво,
- Средства за заштиту биља (Хербициди, Фунгициди, Инсектициди)
- Сезонска радна снага,
- Услуге механизације и опреме,
- Амбалажа (гајбе, сандуци, вреће, кесе, везиво и др.)
- Трошкови после бербе/жетве (чишћење, сортирање,хлађење, сушење идр.)

На газдинствима фирмама... јављају се други трошкови, односно **фиксни**. Они су присутни у свим линијама производње и не зависе од врсте и обима производње и тешко се могу исказати по појединим линијама производње и они се често обтачунавају на нивоу целог газдинства, фирме...

2.ФИКСНИ ТРОШКОВИ

- Општи трошкови газдинства, вода, елек. Енергија,
- Трошкови сопствене механизације и опреме, амортизација, одржавање, гориво и мазиво, одржавање помоћних објеката,
- Плате сталних радника (здравствено и пензионо осигурање),
- Трошкови закупа земљишта,
- Трошкови камате на кредите, зајмове, позајмице .

Трактор се користи за све пољопривредне производње на газдинству, орање, сетва, садња, превоз репроматеријала и готових производа и др. Па је тешко раздвојити трошкове коришћења трактора по линијама производње. Исти је случај са амортизацијом, али и то може да се одреди на основу потрошње горива у јединици времена.

Треба истаћи да су **калкулације покрића варијабилних трошкова** добар показатељ успешности пословања пољопривредног газдинства.

БРУТО МАРЖА = УКУПАН ПРИХОД – УКУПНИ ВАРИЈАБИЛНИ ТРОШКОВИ

НЕТО ЗАРАДА = УКУПАН ПРИХОД - УКУПНИ ТРОШКОВИ

Дипл.инж.АЕ Слободан Јаћимовић и
Дип. инж.АЕ Зоран Старинац,
Саветодавци за економију у пољопривреди

**Одржавање, чишћење, дезинфекција
опреме за мужу**

Недовољно одржавана и технички застарела опрема успорава рад око муже, смањује квалитет млека и може да изазове болести вимена. То је довољан разлог да се опрема за мужу редовно, савесно и темељно одржава, пре свега чисти и дезинфикује.

Плаћање млека, поред садржаја главних састојака (маст, протеини), све више почива на квалитету млека у погледу садржаја микроорганизама (бактерија) и броја соматских ћелија. Као највиша класа рачуна се млеко са мање од 100.000 бактерија/мл и са мање од 400.000 ћелија/мл. Поред здравља крава највећи утицај на квалитет млека има управо мужу. У лошим примерима број бактерија и ћелија може да буде и 10 пута већи! Од стања уређаја за мужу у великој мери зависи коначни квалитет млека.

Одржавање опреме за мужу се истиче као свакодневно, недељно, месечно и повремено (најчешће полу-годишње):

- дневне обавезе у погледу одржавања подразумевају контролу стања и подешености вакуум-метра и пулсатора, као и стања црева за вакуум и млеко, затим и прање и дезинфекција музних чаша,
- у недељне обавезе спада чишћење вакуум-вентила и преглед гума и музних чаша,
- као месечне обавезе рачуна се чишћење пулсатора и контрола вентила за млеко,
- бар два пута годишње би требало чистити вакуум-пумпу, вакуум-цилиндар и вакуум-проводнике, тада би требало мењати гумене делове музних чаша, ако се уређај за мужу користи уобичајено интензивно.

Ипак, као свакодневне обавезе рачуна се обавезно прање и дезинфекција апарата за мужу. Са прањем треба настојати да се одстрани сви остаци млека и бактерија. Ако се то ради ручно, онда би требало сваки пут да има 3 поступка:

- предпрање са хладном или млаком водом,
- главно прање са врућом водом и са детергентом,
- испирање са хладном водом.

Прање се данас по правилу ради помоћу програмираних (аутоматских) уређаја. Тиме се штеди много на времену рада, али је још важније што се тако прање обавља боље и сигурније. У стандардне програме обавезно је укључено дезинфиковање и темељно испирање непосредно после сваке муже. Као стандардни уређаји за прање сматра се тзв. циркуларно испирање. Овде вода са детрцентима више пута кружи кроз све делове за мужу. Последњих година се намеће и коришћење уређаја са врућом (са око 85 степени Ц) водом и са детерцентима, који спречавају нагомилавање каменца, масноће и протеина.

**Дипл.инж. Бобан Росић
Саветодавац за сточарство**

Трешња рано зри и са јагодом представља прво воће на пијацама, где постиже веома високу цену. На нашем тржишту се осећа дефицит плодова а извоз је незнатан у последњих неколико година. Приноси који се остварују гајењем трешње различити су у зависности од сорте, подлоге, густине садње и примењене агротехнике и крећу се од 12 до 20 т/ха. Просечна остварена цена код нас у нашим условима у последњих неколико година креће се око 1,00 евра а на европском тржишту је знатно виша и креће се од 2 до 3 евра. Ако је просечан принос 15 т/ха, то би укупни приход износио око 15.000 евра, а укупни трошкови неге и бербе у току године су око 40% или 6.000 евра, па чист доходак са 1 ха износи минимум 9.000 евра. Из свега горе наведеног произлази да је гајење трешња у нашим условима веома рентабилно и стога је препоручљиво подизати нове засаде што пре.

Заснивање засада

Трешња се може успешно гајити од 400 до 1000 метара надморске висине, али најбоље резултате даје од 400 до 800 метара надморске висине. При заснивању засада треба одабрати јужну и југоисточну експозицију а најбоље јој одговарају виноградарске зоне са благим нагибом од 5 до 10 степени. Треба избегавати забарена, тешка и глиновита земљишта, више јој одговарају умерено влажна, растресита и плодна земљишта. Пре подизања засада са одабране парцеле треба узети узорке земљишта за анализу у циљу повећања плодности земљишта. Повећање плодности углавном се изводи пре заснивања засада. Предвиђене количине минералног и органског ђубрива растури и заорати при дубини од 40 до 50 цм.

Растојање садње за трешњу

Трешња окалемњена на дивњој подлози сади се на растојању 6x4 м, на магриви 5x4 м, на колту 5x3 м а на веома кржљавим подлогама (серија Гизеле – 5,6,12, Табел, Дамил, Максима и др) 4x2,5-1,5 м. Треба настојати да међуредно растојање буде довољно за несметани пролаз механизације, а унутар реда да буде густина садње без празног простора.

Време садње

Најбоља је јесења садња, уколико временски услови дозволе, садња се може обавити и у току зиме или рано у пролеће. Касна садња, када крене вегетација, не даје добре резултате у смислу пријема развоја саднице у првој години. Дубина садње је веома битна, саднице треба садити на приближно истој дубини као што је гајена у растилу, односно да спојно место буде 10 до 15 цм изнад земљишта. Произвођачи често греше, па садњу обављају веома дубоко па на тај начин повећавају бујност а смањују родност.

Сортимент трешње

Сортимент у Србији је доста застарео, многе сорте које се налазе у производњи су превазиђене са доста мана (у кишном периоду плодови пуцају и труле), мада се у последње време шире сорте које су доста квалитетне са крупним и атрактивним плодовима. Као и код осталих воћних врста многе сорте трешње нису на сортној листи па се веома тешко уводе у производњу праксу. При одабиру сорти за заснивање засада треба имати на уму да су већина сорти самобеслодне па је неопходно обезбедити опрашивача.

Све сорте можемо поделити у три групе: водеће сорте, пратеће сорте и перспективне сорте.

Водеће сорте: Бурлат, Ван, Стела, Бинг и Гермерсдорфска (Ерц)

Пратеће сорте: Примавера, Лионска рана, Хеделфингенска

Перспективне сорте: Санберст, Лапинс, Целесте, Кристалина, Смаит, Самерсон, Бентон, Кордиа, регина, Ерли Лори, Изабела.

Дипл.инг.Живомир Николић
Саветодавац за воћарство

